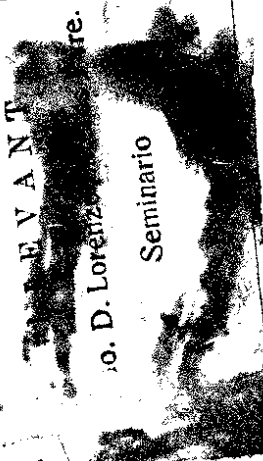
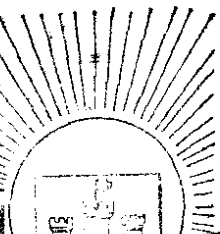

LLEVANT

Quinzenari profe-veu de l'Associació "Minerva,"
Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa comarca

Redacció i Administració

Quatre Cantons, 3 • ARTA

Any II

Dels treballs publicats ne son responsables els autors

N'os tornen els originals

Artá, (Mallorca) 20 de Novembre de 1918

PREUS

Espanya: Trimestre 0'75
Any: 3'00
Estranjer: Do

Paga
a la
streta

N.º 57

LA PAU

Hossanna! En Foch ha fet aturar el foc l'armistici està firmat. El mon està de joia, però que 'ls quatre anys de guerra l'havien omplert de dol, de sang, de desolació. Si, altre capgirament del mon, no ve a trancar la corrent iniciada, dins pocs mesos la pau serà un fet, i Deu vulga que aqueixa pau sia com la que fins ara hem demanada, justa i duradera, material i moral.

Mes, aqueixa propera pau du en si un trasbalsament de l'ordre mundial. Se pot dir que amb ella, el mon vell, després del dolorós i més període del part, dona a llum avui un mon nou.

En efecte, segons les condicions d'en Wilson, amb la pau ha de venir la lliberació de tots els pobles oprimits o anorreadts. Cada nacionalitat aclucada fins ara baix de les arpes de la centralisació que feia alguns sigles dominava el mon, ara recobrarà la seua llibertat, la seua autonomia.

Aquesta idea, qu'es ja un fet dins algunes de les nacions beligerants com Alemanya i Austria, s'ha de dur a efecte en tot el mon, s'ha d'extendre també a les nacions neutrals i per tant no'n serà una excepció l'Espanya.

Nosaltres que hem proclamat sempre el dret de les nacionalitats a regir-se elles mateixes, nosaltres que nos hem sumats sempre als ideals de Catalunya i que voldríem que Mallorca no quedés enrera en el camí emprat per la nostra nacionalitat, sentim una joia extraordinària quant en la pau, veim arribada l'hora de conseguir Catalunya i totes les demés nacionalitats espanyoles capacitades, la plasmació dels ideals autonomistes.

Catalunya, qu'ha presentada al mon de molt de temps enrera aqueixa bandera ben alta i ben desplegada, qu'ha treballat amb una intensitat i tenacitat sumes perque sos ideals fossin compressos p'els demés pobles, ha demostrat estar capacitada per obtenir l'autonomia ha imbuït els seus ideals en els demés, fins an aquells que fins ara la temien.

Per ella, nos n'alegram en tot el nostre cor, però sentim una dolor que nos oprimeix i es el veure com Mallorca, contempla amb tota passivitat la lliberació dels demés i veu arribar l'hora de la pau, tota calmosa, sense desitjos de regeneració, sense esperances de lliberació.

Mirém l'exemple de Catalunya que se prepara per l'hora solemnia i ja que el nostre esperit decaigut; no es capàs a més, enganxém el bot de Mallorca al vaixell de Catalunya i aném de remolc amb ell per la mar del progrés qu'ella atrevesa amb valentia amb son propi esforç, amb son treball, a despit de tots els demés pobles ibèrics.

AIDÓN

L'Angel de Caritat

Als angels del cel les mos han pintats sempre blancs, d'una blancor immaculada. Els cabells rossos i les galtes roges, mes les ales blanques com de cisne, la vesta blanca com la llet. Com erem infants ja mos contaven que l'angel sant baixava del cel fent bronzir ses ales llargues, i venia a posar-se al nostre costat, dirigint els nostres passos, prevenint-nos els perills, confortant-nos en les tribulacions, fent-nos pregar en les hores de tristesa, ajudant-nos a alçar-nos després de la caiguda, inspirant-nos la virtut i fins vetllant el nostre só quant després de la jornada afanyosa els nostres ulls s'aclucaven rendits per la son i la fatiga.

An aquests angels, la figura ideal dels quals, les nostres mares deixaren gravada en nostre cor, en moltes ocasions les hem vists novament dins la nostra imaginació, nos ha apareguda la seua blanca figura, i fin nos ha semblat sentir la seua veu consoladora. Més hem observat que aqueixes visions eren efecte del recort que les nostres mares nos gravaren i encara que convensuts de que veritablement los tenim apropet nostre, a voltes feim el sort a sa veu. Aquests angels; son angels del cel.

Peró a la terra n'hi ha també d'angels, i angels amb ses obres ben semblants als celestials encara que no en so vestuari. Els angels de la terra no son rossets com els del cel, no duen albes vestidures; nos vestit podran ser negres, però d'una negror que no espanta qu'es més bé atractiva. Podran ser blaus, però d'una blavor calmosa, com el blau del cel; més part devall la negror o blavor del seus hàbits hi ha una toca que per se blancura s'hi assembla als vestuari dels angels del cel, i més endins encara s'hi tro-

ba un cor qui com els dels angels celestials se fon d'amor en vers la persona a ells confiada.

Aquests angels de la terra compleixen la mateixa missió qu'els de la Gloria, amb la sola diferencia que si an aquests sols les veim i les sentim amb els ulls i els oïts de la fe, an aquells altres les veim i sentim realment i gosam de sos serveis terrenals aprop nostre.

Aquests angels de la terra, son les germanes de la caritat i demés monjes escampades arreu del mon per esser el consol de l'humanitat entristida.

Avui més que mai, durant la terrible epidemia amb que Deu ha flagellat l'Espanya i especialment la nostra Mallorca, s'han posat a la vista de tothom els benèfics serveis qu'aquells angels presten amb tot l'amor de qu'es capàs el cor humà i en tot el desinterés qu'es pot concebre.

Hi ha que demanar-ho a més de la mitat de la població mallorquina, avui convalescenta, to que pensen de les monjes, i no sabrán expressar-vos les atencions que les deuen, els servicis d'elles rebuts, els consols qu'en hores fustes les handonats. En aquests casos epidèmics, quant els amics fugen del nostre costat, quant els parents no gosen ni acostar-se a demanar per la salut, quant fins la família s'allunya tot lo possible de noltros, es quan forma contrast de gran relleu el comportament de la germana de caritat, que desafia al terrible microbi, i sens temor al contagi, s'acosta a noltros per cuidar-nos, per escoltarnos, per animar-nos, per consolar-nos, i ademés de proporcionar-nos tots els medis materials perque retorni a noltros la salut perduda, nos mostra el cel, nos fa veure en tot la ma de Deu i aconsola el nostre cor.

Mallorca deu molt an aquests angels de caritat que tants bons serveis li han prestats en el contagi actual. Fossen altra gent, se'ls ha recompensaria amb condecoracions, amb grosses retribucions, amb monuments aixecats a sa memoria. Mes elles se donen per satisfetes amb sobre qu'han acostat animes al cel i que amb els méns concrets davont Deu han pujat algunes grades més en l'escala de la virtut.

¡Qué Deu les pagui la caritat vessada a dolls damunt els malalts de Mallorca, i que'ls mallorquins se recordin d'elles els dia de la revolta que s'apropal

A FEGÍ

D.ª Catalina Garcías Font

Morí en aquesta vila el día 28 d'Octubre
haguent rebut los Sants Sagraments

===== A. C. S. =====

Els seus afligits, espós el metge D. Rafel Blanes Sancho, sos pares, germà, pares polítics, germanes polítiques, cosins nabots i damés parents, al fer a sebre als seus amics i coneguts tant dolorosa pèrdua, els-e supliquen que la tenguin present en llurs oracions,

Artá, Novembre de 1918.

L'epidemia reinant.

Gracies a Deu, ha seguit disminuint el n.º d'atacats de «grippe» en la nostra població i avui no hi ha sinó una trentena d'atacats. Si no reverdeix podrem dir que la «passa» ja es passada.

Els partes del Inspeccor municipal de Sanitat dels novament atacats cada dia acusaven:

Dia 5 atacats 10—Morts, 1 que fou sa madona Polla, esposa de l'amon Juan des Recó com diguerem ja en el n.º passat. Fon la primera que s'en dugueren amb el carro dels morts de «Sa Colonia».

El dia	6	atacats	4	morts	0
"	7	"	6	"	0
"	8	"	3	"	0
"	9	"	3	"	3

En aquest dia el poble de nou se omplí de conternació per el n.º i classe de morts. Aquests foren Sa Madona de Son Duch, Na Maria Xina, viuda d'en Toni Mengol feia cosa d'un més, i l'amon Antoni de ses gracioses. Tots robusts i molt coneguts.

Aquest dia se tirá calç per tots els carrers de la vila; llàstima que ploqué i en poques hores tot s'en anà a la mar.

Dia	10	atacats	0	morts	0
"	11	"	4	"	0
"	12	"	4	"	0

"	13	"	0	"	0
"	14	"	1	"	0
"	15	"	6	"	0

Se veu la tendència a acabar-se. Els dies 12 i 13 novament s'encengueren fogarons per la vila, però ja no amb tant de n.º com els dies anteriors. El poble ja havia cobrat més coratge. Avui el pànic ja ha fuit de tot i sense haver-se autorisat, els cafés tornen a esser plens de gent que seu i juga.

Deu vulla que no refermi.

Noltros teniem intenció de obrir una llista de subscripció p'els malalts pobres i fins tenguérem propostes an aquest sentit de bons patriotes que viuen a fora. Però consultat el cas, se mos digué que bones persones havien feta caritat sense ostentacions, donant a les monges cantidats per repartir entre els necessitats i pareix qu'aquests no son molts, i encara queden diners en fons. Ademés la vila te una consignació destinada an aixó i una bona persona enviá cent duros al Ajuntament p'el mateix fi. Suposat, idó que, diners n'hi ha i no son molts els qui s'han presentats en demanda d'auxili, per ara deixám d'obrir la llista esmentada.

¡¡Adeu escoles!!

Mos arribarém a tornar esciptics en tot lo qu'atany a millorar l'ensenyansa dins el nostre poble. Promeses no n'han faltades. Però ateses, cap. Primer abans de venir l'actual mestre D. Andreu Ferrer, l'escusa que se dava per no fer escoles era qu'els mestres tenien aquí poca estabildad. Estaven uns quants anys i s'entornaven, i se deia: Es perdemés fer escoles noves perque *al tenir sa gabiá no tendrém aucell*. Ara qui tenim aucell i sembla per molts d'anys ni se fan escoles ni s'en volen fer. Totes les passes donades per batles anteriors son perdudes.

En el projecte de pressupost de 1919 figura suprimida la partida de cinc mil pesetes que hi destina D. Antoni Cano lany passat, i aqueixa partida denguan ja queda sense gastar.

Si aquest projecte passa a realidat ¡Adeu escoles!

Per altra part s'havia comprada la casa n.º 5 del carré dels Quatre Cantóns per destinar-le-hi mentres se fessen els nous locals. Aixó era l'intenció dels compradors. Aquella casa acaba de ser venuda.

No hi ha remei; per desitjar l'instrucció se l'ha de conèixer.

Ja'n parlarém més envant, si el projecte de pressupost se converteix en realidat.

CORRESPONDENCIA

L'AMO DE SA CLASTA.—Gracias —
El vostro prec es tramés i agraït.

C. Lliteras.—Vostro patriotisme vos honra. Queda contestada la vostra amb lo que deim a *L'Epidemia reinant*,

R. F.—Vos servim els números atrassats que deixarem d'enviar perquè no donaven senyal de vida.

*****

CRÓNICA

DE CA-NOSTRA

METEOROLOGIA.—Fins al dia 15 han continuat els dies xalocosos. La major part d'ells ha plogut, no molt però si lo suficient per conservar la blanor dels camps que casies impossible cohrar. Molts d'ells se troben embassats. Sembla qu'enguany passarém sense veure s'Estiuet de Sant Martí.

AGRICULTURA.—A consecuencia del mal temps que predeim en el sóit anterior, segueixen molt retrassades les feines del camp. Apenes s'ha sembrat. Hi ha molt d'amos que diuen que mai se havien trobats tan endarrerits.

PUJA DE PREU.—Sembla qu'el preu dels porcs grassos s'ha revivat una mica. La setmana passada els compradors feien es mójol, i los arribaren a pagar a 21, a lo més a 22 pts. Ara s'en tornen pagar de 23 fins a 24.

NOVEL·LA NOVA.—La darrera Novel·la Nova sortida es «Don Joan», Llegendra en 4 actes i 5 cuadros, adaptada p'en Salvador Vilaregut. Son Preu 30 cts.

MORT.—El dia 9 d'aquest més, mori víctima de la malaltia reinant n'Antoni Mesquida (a) Graciós. Era natural de Felanitx i feia una partida d'anys qu'havia vengut a establir-se aquí aont posá una fàbrica de sisfons i gaseoses. Home de caràcter expansiu, s'havia fet popular; tothom era amic seu.

Era subscriptor de LLEVANT desde el primer n.º Al cel sia.

COTXO DE MORTS.—Per fi es de creure que tendrém cotxo de morts. Se diu qu'en el pressupost per l'any qui ve hi ha consignada una grossa quantitat per aquest fi, i també diuen que se farà prest. Amb la epidemia actual s'ha posada en evidència sa necessitat. Aplaudim, sense reserves, aquesta resolució.

CONVALESCENTS.—Els malalts de més gravetat qu'anunciavem an el passat n.º com D. Llorens, Garcies, D.ª Maria Nabot, i en Pere Esteve, han entrat ja en periode de franca convalescència. Mos n'alegram moltíssim i pregam p'el seu total restabliment.

REGISTRE

NAIXEMENTS

Desde 6 d'Octubre fins al 15 de Novembre

Octubre 6.—Ainés Fuster Cantó

.. 20.—Cristófol Cabre Ferrer
.. 21.—Báibara Gayá Nadal
.. 21.—Bet Maria Vicens Bauzá
.. 23.—Magdalena Moyá Amorós
.. 27.—Juanaina Femenias Lliteras
.. 27.—Montserrat Gili Massanet
.. 31.—Juan Ginard Lliteras
Nbre. 10.—Marià Ferrer Ferrer
.. 12.—Bartomeu Esteve Cursach
.. 14.—Juan Pastor Planici

Resúm: 4 nins i 7 nines, Total 11

MORTS PARVULS

Octubre 7.—Antonia Pastor Cursach 16 mesos
.. 25.—Bernat Vidal Llabrés 2 anys
.. 26.—Sebastià Febrier Salas 3 anys
.. 28.—Llucià Fuster Cantó 2 anys
Nbre. 8.—Miquel Tous Domenge 2 anys
.. 8.—Magdalena Moyá Amorós 15 dies

Resúm: 4 nins i 2 nines, Total 6

MORTS GRANS

Desde 20 d'Octubre al 15 Novembre

Dia 20 Octubre.—Andreu Cifre Colom (a) Sauvatgi de 78 anys, casat, de Uremia.
Dia 22 .. D.ª Mariangela Blanes, Blanes (a) Patrona, de 31 any, casada, de grippe.
Dia 22 .. Miquela Juan Alsamora (a) Fava de 30 anys, casada, de grippe.
Dia 25 .. Catalina Fortesa Valls (a) Ranxera de na Careta, de 84 anys, fadrina de vellesa Juana Maria Canet Vidal (a) Xareta de 18 anys, fadrina, de pneumonia gripal Barbara Amorós Cantó (a) Mossona de 31 any, casada, de Pneumonia gripal.
Dia 27 .. Maria Espinosa Gili (a) Xereca, de 22 anys, casada, de grippe.
Dia 28 .. D.ª Catalina Garcias Font (a) Pujamunta, de 29 anys, de grippe.
Dia 30 .. Maria Sancho Sureda (a) Segretaria de 28 anys, fadrina, de grippe.
Dia 31 .. Bárbara Llaneras Amorós (a) Sua, de 26 anys, fadrina, de tifus.
Dia 2 Novembre.—Jaume Garau Servera (a) Melindro de 70 anys, d'uremia.
Dia 5 .. Antonia Vives Moyá, (a) Polla de 41 any, casada, de grippe.
Dia 5 .. Margalida Carrió Amorós (a) Païda de 81 any, viuda mort natural.
Dia 8 .. Juan Massanet Cabrer (a) Barrió de 16 anys, fadri, de Afecció cerebral.
Dia 9 .. Maria Angela Pomar Flaquer (a) Son Duch de 38 anys de grippe.
Dia 9 .. Maria Esteve Flaquer, (a) Xina viuda, de 30 anys, de grippe.
Dia 9 .. Antoni Mesquida (a) Graciós casat, de 40 anys, de pneumonia gripal.

Resúm 4 homos i 13 dones: Total 17

MATRIMONIS

Dia 12 Oubre.—Jaume Carrió Alzamora (a) Sa Diligencia amb Maria Ribot Togores (a) Colonièra fadrins.
Dia 12 .. Mateu Sureda Garau (a) Balaguer, viudo, amb Antonina Cantó Blanes (a) Mossona, viuda.
Dia 17 .. Josep Flaquer Alsina (a) Mangol viudo amb Catalina Massanet Venys (a) Niva fadrina.
Dia 19 .. Josep Picó Fuster (a) Picó fadri amb Aina Maria Forteza Fuster (a) Asdora fadrina.
Dia 19 .. Francesc Ginard Cassellas (a) Fuya amb Maria Bisbal Carrió (a) Capellera fadrins.
Dia 9 Nbre.—Jaume Ginard Ferrer (a) Caregol fadri amb Maria Sureda Serra (a) Coronella, fadrina.

Total 6

ENTRETENIMENTS

Una Senyora deia un dia an es seu fill:
—No sé perquè no te cases amb n'Enriqueta.
Si es un Angel.
—Si que hu es, però se pinta.
—Ai, caramba, ¿i quant has vist tú mai un Angel que no sia pintat?

An es jutjat hi comparegueren dos homos, un d'ells convicte d'haver robat un jac tot espellissat.

El jutge demanná al alira: Bono, ¿i que trobau que podia valer la prenda robada?

—La prenda me costá, fa deu anys, vint duros; después la me reformaren per vuit; llavor la vaig fer arreglar an es tintorer per tres, i darrerament en vaig pagar dos més per uns adobs. Així, idó, trob que es jac meu val trenta tres duros, qu'es lo que jo som hagut de pagar per ell.

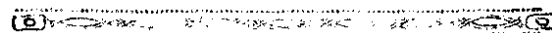
—¿No tens fret, així com vas? digué un ben vestit a un altre tot esperellinat.

—Manco que tú.

—No pot ser, digué aquell; jo vaig ben abrigat i tú dus sa camia plena de forats.

—Idó perquè hu veges, A tú es fret te queda dins es cos, i a mi ni entra per un forat i hem surt per s'altra

Job

Cals Bona y Barato

se ven a n'es

Forn Nou de Se Rescló

a cinc pessetes sa carrelada

Pel número pròxim Quedan a publicar varios articles per falta d'espai.

